

International governmental organizations aren't "Swiss" enough

- en diskursanalys om den schweiziska identiteten i media
kring ett inträde i EU

Abstract

Switzerland has a tradition of holding a political resistance to international governmental organizations. Under the last decades there has been three referendums regarding whether Switzerland should enter the EU or not, with a view of this I will examine those years. The aim of this essay is to explore if there is a discourse regarding national identity in the Swiss media concerning the EU membership and if it has changed over time. I choose to analyze the two biggest daily newspapers in Switzerland, Tages Anzeiger and Neue Zürcher Zeitung. Previous science has focused on economical causes but I want to see if national identity has an impact on the political resistance that Switzerland holds against international organizations. With help of critical discourse analyzes and theories of nationalism I want to explore if a discourse of national identity can be found in the media. In my material I found that there is a national identity in the media and that it has changed over time. In the articles I located that the discourse is stronger used in the year 2001, I found an occurrence of “we” and them” and that “we” as a nation are threatened by a EU membership.

Nyckelord: Schweiz, kritisk diskursanalys, nationell identitet, EU, överstatliga organisationer

Antal ord: 9534

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och problemformulering.....	2
1.2 Bakgrund till folkomröstningen rörande ett medlemskap i EU.....	2
1.3 Metod och teori.....	3
1.4 Urval av primärmaterial.....	3
1.5 Disposition.....	4
2 Teori och metod	5
2.1 Diskursanalys.....	5
2.1.1 Kritisk diskursanalys.....	6
2.2 Nationalismteorier.....	7
2.2.1 Gellners nationalismteori.....	7
2.2.2 Andersons nationalismteori.....	8
2.2.3 Billigs nationalismteori.....	9
2.3 Analyspunkter.....	9
3 Analys	12
3.1 År 1992.....	12
3.2 År 1997.....	15
3.3 År 2001.....	18
3.4 Jämförelse.....	21
4 Slutsats	23
5 Referenser	25
5.1 Primärkällor.....	25
5.2 Sekundärkällor.....	30

1 Inledning

I denna uppsats vill jag undersöka den mediala debatten gällande motståndet mot överstatliga organisationer i Schweiz. Jag har valt att analysera den mediala diskursen rörande ett EU medlemskap, år 1992, år 1997 och år 2001. Det som är gemensamt för dessa tre tidpunkter är att det genomfördes tre folkomröstningar gällande ett EU biträde i Schweiz. Debatten kring det schweiziska politiska motståndet mot överstatliga organisationer i allmänhet och EU i synnerhet är ett populärt politiskt ämne. Schweiz befinner sig i mitten av Europa, är ett av få västerländska länder som inte är medlem i EU, NATO och endast sedan en kort tid medlem i FN samt att de innehar en långvarig tradition av att neka överstatliga organisationer, något som har gett upphov till debatt. Vissa anser att detta kan förklaras utifrån ekonomiska faktorer. Schweiz som tillhör till de rikaste länder i världen anses göra stora ekonomiska förluster vid exempelvis ett EU biträde. Dessutom anser många att bank- och försäkringsväsendet, som står för den största ekonomiska inkomsten, kommer skadas då banksekretessen kommer hotas vid ett inträde. Det finns dock andra som anser att det snarare handlar sig om den schweiziska nationella identiteten och att denna kommer äventyras vid ett inträde i överstatliga organisationer. Då Schweiz har flera erkända språk och kulturer anses den nationella identiteten utgöras av direkt demokrati, självständighet, federalism, kulturella olikheter och neutralitet. Dessa värden är unika i världen och anses förena den schweiziska befolkningen.

Ett EU biträde röstades ned i tre folkomröstningar, i de två senare med stora siffror. Då det är det schweiziska folket som har den avgörande politiska makten anser jag att det är intressant att kritiskt undersöka den mediala debatten rörande ett EU biträde samt att se om det finns spår av en mediediskurs gällande den nationella identiteten. Då den första folkomröstningen röstade ned ett EU biträde med minsta marginal vill jag även se om denna påtagliga mediediskurs har förändrats över tid.

Jag har i denna uppsats haft som syfte att se på debatten rörande ett EU medlemskap utifrån ett medieperspektiv då jag anser att medierna har en stor inverkan på den schweiziska befolkningen. Med bakgrund till detta har jag valt att främst undersöka artiklar publicerade i de två största schweiziska dagstidningar Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung. På grund av att Schweiz innehar en heterogen befolkning har jag valt att även se på debatten i den franska delen, dock inte i lika stor utsträckning. Vidare kommer jag även att undersöka åsikterna av den schweiziska regeringen med avsikt att ge en djupare insikt i debatten.

1.1 Syfte och problemformulering

Denna uppsats har som syfte att undersöka hur den schweiziska identiteten diskursivt kommer till uttryck i media. Med hjälp av teorier om nationalism och nationell identitet försöker jag med hjälp av kritisk diskursanalys undersöka om det finns en diskurs om schweizisk identitet i den mediala debatten angående ett biträde i EU och hur denna har förändrats över tid. Diskursen kommer främst att undersökas i de två största dagstidningar i Schweiz, Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung. Undersökningen analyserar tidpunkten år 1992, år 1997 och år 2001.

Frågeställningen blir således:

- Hur framställs den schweiziska identiteten diskursivt i den mediala debatten kring ett medlemskap i EU?
- Hur har denna diskurs förändrats över tid?

1.2 Bakgrund till folkomröstningen rörande ett medlemskap i EU

De största partierna i Schweiz lämnade år 1992 in en medlemsansökan till EU (admin.ch). Då Schweiz styrs av direkt demokrati måste folket godkänna detta med en folkomröstning. Samma år genomfördes en folkomröstning där folket fick rösta för eller emot ett medlemskap i EU, med minsta marginal gick förslaget inte igenom och regeringen fick lägga sina planer på is (ibid.). År 1997 gjorde regeringen ett nytt försök för att återuppta sina planer om ett EU biträde, denna gång fick regeringen ett klart nej med hela 74 % procent (ibid.). Ett sista försök gjordes år 2001 där folket återigen röstade nej till förslaget även denna gång med stora siffror. Sedan dess skriver regeringen att de inte kommer att försöka återuppta förhandlingar med EU utan att de istället fokuserar på att upprätthålla det goda förhållandet med EU (ibid.).

Tidigare forskning angående ett EU biträde i Schweiz anser att folkomröstningen år 1992 berodde mycket på rädsla och osäkerheten kring hur EU kommer påverka den schweiziska politiken och dess institutioner (Cottier, 2010, s.10-11). Samtidigt finns det en långvarig tradition i Schweiz att inneha ett motstånd mot överstatliga institutioner (ibid.). De resterande två folkomröstningar gav ett klart resultat och därmed satte stop för ett biträde i EU. Det finns en rad forskning som har undersökt det överstatliga motståndet i Schweiz med hjälp av ekonomiska teorier. Under de senaste åren i och med högerpolitikens framgångar i Europa finns det under senare år även forskning som har undersökt om det kan finnas nationella orsaker kring detta.

1.3 Metod och teori

Min studie har som teoretiskt utgångspunkt valt att utgå ifrån teorier kring nationalism, dessa teorier anses vara användbara då de beskriver hur nationell identitet har formats men även hur den kommer till uttryck. Teorierna utgörs främst av Ernest Gellner och Benedict Andersons klassiska ståndpunkter kring nationalism. Gellner beskriver hur nationalism växte fram i takt med industrialiseringen och att samhällets befolkning i denna tidsperiod började förenas till en gemensam grupp (Gellner, 1997, s.20ff). Anderson anser att nationalism kan ses som en föreställd gemenskap samt att tryckspråkets utveckling har påverkat föreställningen av den nationella identiteten avsevärt (Anderson, 1991, s.47). Jag kommer att komplettera dessa två teorier med Michael Billig, hans teori fokuserar på hur identitet kommer till uttryck i vardagen, något som jag kommer ha användning för i min analys.

Mitt metodologiska redskap kommer att utgöras av diskursanalys, med diskurs menas att det är ett bestämt tillvägagångssätt där man har som avsikt att tala om och förstå världen (Winther Jørgensen – Phillips, 2000, s.7). Jag har valt kritisk diskursanalys som ett förhållningssätt till mitt empiriska material, det kommer därmed inte användas som renodlad metod. Snarare kommer jag använda mig av kritisk diskursanalys för att urskilja och få en djupare förståelse kring diskursen i texterna samt få en ökad förklaring till om diskursen som begrepp leder till ett visst handlande. Med hjälp av mitt analytiska verktyg kommer jag att undersöka utvalda artiklar rörande ett medlemskap i EU främst i *Tages Anzeiger* och *Neue Zürcher Zeitung*.

1.4 Urval av primärmaterial

Det empiriska materialet i min analys består främst av tidningsartiklar från de två största dagstidningar i Schweiz, *Tages Anzeiger* och *Neue Zürcher Zeitung*. I min studie har jag valt att undersöka folkomröstningen rörande ett EU medlemskap, därmed undersöks åren 1992, år 1997 och år 2001. Jag valde detta tidsperspektiv då det har funnits tre folkomröstningar i Schweiz angående ett medlemskap i EU i dessa tre åren. I denna tidpunkt har diskussionen kring ett medlemskap i EU mest uppmärksammas, det är därför intressant att undersöka medierapporteringen kring detta närmare.

Urvalet av det empiriska materialet där jag främst hämtar tidningsartiklar från *Tages Anzeiger* och *Neue Zürcher Zeitung*, beror dels på att de är de två största tidningar och dels att de är rikstäckande. Dessa två tidningar har olika politiska ståndpunkter, *Tages Anzeiger* ses som vänsterorienterad medan *Neue Zürcher Zeitung* betecknas som liberal. Detta kan ge upphov till vissa jämförelser mellan tidningar något som kan öppna upp för en vidare diskussion eller studie. I

min analys kommer jag inte endast kunna se på tidningsartiklarna detta då texter ligger inom ett större nät av skrivelser (Hansen, 2006, s.56). En text kan ses som en konstruktion av citeringar från andra texter (ibid.). Med bakgrund till detta kommer jag ha detta i åtanke vid analysen men kommer även att inkludera material som tidningsartiklarna refererar till.

Då Schweiz har fyra erkända språk och kulturer ansåg jag det även av vikt att inkludera den franska delen och dess syn på debatten rörande ett medlemskap i EU. Jag kommer därför även inkludera tidningsartiklar som är publicerad av fransktalande tidningar. Även Neue Zürcher Zeitung och Tages Anzeiger inkluderar i sin debatt den fransktalande delen vilket kommer att underlätta mitt sökande. Då den italienska delen av Schweiz innehar liknande åsikt som den tysktalande delen har jag valt att inte närmare analysera detta. På grund av tidsbrist kommer dock främst fokus ligga på den tysktalande delen, något som känns mest givande då den största andelen av den schweiziska befolkningen lever i den tysktalande delen.

1.5 Disposition

Först kommer jag att presentera inledningen, syftet och problemformuleringen, där jag klargör uppsatsens syfte. Därefter följer en kort bakgrund kring problemet, metod och teori samt urval av primärmaterial. Dessa punkter har som syfte att underlätta uppsatsens vidare läsning i de nästkommande styckena. Kapitel 2 innehåller metod och teori där jag belyser nationalismteorin, presenterar min metod diskursanalys samt mina analyspunkter. Detta efterföljs av kapitel 3 som innehåller min analys där jag applicerar mitt analytiska redskap på det empiriska materialet. I kapitel 4 presenteras slutligen uppsatsens slutsatser.

2 Teori och metod

I detta avsnitt kommer jag att presentera teorier om nationalism. Min analysmetod utgörs av diskursanalys, denna metod innehåller vissa teoretiska ståndpunkter. Jag kommer främst att använda mig av Norman Faircloughs definition av diskursanalys, kritisk diskursanalys. Slutligen redovisar jag mina analyspunkter, dessa punkter tar upp olika kategorier kring nationalism och nationell identitet.

2.1 Diskursanalys

Inom diskursanalys finns det många olika inriktningar vilket då medför att det finns skilda uppfattningar om vad diskursanalys innebär (Bergström – Boréus, 2000, s. 306). Jag har valt att definiera diskursanalys som ”ways of signifying experience from a particular perspective” (Fairclough, 1995, s.135). Med detta anser Fairclough att det finns olika diskurser och att valet av inriktningen har en betydelse på hur världen betraktas (ibid.). Diskursanalysen används i denna studie främst som ett angreppssätt till att kritiskt studera språket i texter snarare än den fungerar som en ren metod. Anledningen till varför jag valde detta förhållningssätt är att jag delar åsikten om att språket skapas i en social kontext varigenom den konstituerar den sociala världen och därmed formar identiteter (Fairclough, 1995, s.55). Det ska här poängteras att textmaterialet som analyseras antas vara indikatorer till någon djupare mening och kan därför på ett ibland omedvetet sätt påverka handlandet (Beckman, 2005, s.89). Jag kommer dock främst fokusera på språket i den meningen att jag antar att den är en social handlingskraft som bidrar till att omforma människors identiteter. Diskurser är dessutom ofta inriktade på makt där upptäckten av en viss diskurs kan förklara ett visst politiskt handlande (Bergström – Boréus, 2000, s.327).

Genom att jag väljer diskursanalys måste jag även presentera mitt vetenskapsteoretiska ställningstagande, något som kommer att ge en ökad förståelse i analysen. I min uppsats kommer jag att inneha ett socialkonstruktivistiskt ställningstagande vilket innebär att kunskap är en social konstruktion samt att människor inte kan betrakta världen objektivt (Winther Jørgensen – Phillips, 2000, s. 11). Detta innebär således att verkligheten är ett resultat av hur människor kategoriserar den (ibid.). Den sociala världen skapas med hjälp av olika villkor varav diskurser är en av dem (ibid.). De sociala handlingarnas legitimitet bestäms av samspelet i världsbilden och beroende på hur man ser på världen förklarar detta i sin tur människans sociala handlande (ibid.).

Då mitt empiriska material utgörs av texter ansåg jag det naturligt att välja textanalys. Valet av diskursanalys berodde dels på min teoretiska referensram men även dels då jag ansåg att min frågeställning bäst kunde besvaras med hjälp av detta metodologiska redskap. Diskursanalys är ett bra hjälpmedel för att analysera språket i texter och se på hur denna har förändrats. Jag vill med hjälp av diskursanalys undersöka hur nationell identitet kommer till uttryck i mitt primärmaterial men även se hur denna förändras över tid. Som jag tidigare nämnde handlar diskursanalys mycket om att tala och förstå världen, genom att se på hur den nationella identiteten kommer till uttryck i materialet hoppas jag kunna få en djupare förståelse kring denna. Ses den schweiziska identiteten som något uppenbart och självklart, antas alla läsare av texterna vara schweizare och finns det i materialet en differentiering mellan ”vi” och ”dem”. Som jag nämnde innan antas diskurser bidra till att konstituera den sociala världen, i min undersökning vill jag se hur uppfattningen om begreppet nationell identitet kan ge upphov till ett visst handlande.

2.1.1 Kritisk diskursanalys

Med hänsyn till min teoridel har jag valt att besvara min frågeställning med hjälp av Faircloughs inriktning inom diskursanalys som betecknas som kritisk diskursanalys. Anledningen till att jag valde Faircloughs resonemang är att jag anser att det är grundläggande att förstå att diskurser är både konstituerande och konstituerad och att de står i ett dialektiskt förhållande till andra dimensioner (Winther Jørgensen – Phillips, 2000, s. 67-68). Med detta menas att diskurser inte endast konstituerar identiteter inom en social värld utan att de även formas och omvandlas av andra sociala praktiker (ibid.).

I min analys har jag inte endast som syfte att se på hur den mediala diskursen uttrycks utan jag vill även undersöka vilka sociala identiteter medierna skapar och vilka värderingar som framträder (Fairclough, 1995, s. 17). Vidare har jag valt kritisk diskursanalys då den är lämpad till att analysera språket i massmedier men även då den ifrågasätter diskursen som framträder (Winther Jørgensen – Phillips, 2000, s. 71).

Fairclough använder diskursbegreppet i en tredimensionell modell som innehåller diskurs som text, diskursiv praktik och social praktik (Bergström – Boréus, 2005, s.307-308). I den första dimensionen ses text som något där egenskaperna i texten framträder (Winther Jørgensen – Phillips, 2000, s. 74). I den andra dimensionen ser man på hur texten produceras och konsumeras, det vill säga den diskursiva praktiken (ibid.). I den tredje dimensionen ser man inte endast på diskursanalysen utan inkluderar även den sociala praktiken (ibid.). Det är av vikt att förstå att när man analyserar texten ägnar sig forskaren även åt diskursiv praktik, dock ska det här poängteras att det rör sig om två skilda dimensioner (ibid.).

I min analys kommer jag endast att använda mig av den första dimensionen då jag analyserar mediala texter, detta innebär dock inte att de andra dimensionerna

inte är av intresse för denna studie, på grund av tidsbrist måste jag bortse från dessa. Återigen ska det här poängteras att jag i min studie inte kommer använda diskursanalys som ett klassiskt renodlad metodologiskt redskap utan kommer snarare använda den som ett hjälpmedel till att förstå och tolka mitt empiriska material. Anledningen till varför jag valde att utgå ifrån några av Faircloughs centrala resonemang är att språket ses som skapare och upprätthållare av verklighetsstrukturer och därmed även av identiteter.

2.2 Nationalismteorier

I min uppsats har jag inte kunnat använda nationalismteorier i sin egentliga mening. Den viktigaste beståndsdel inom nationalism är enligt Gellner att nationens befolkning är homogeniserat i den meningen att de har ett gemensamt språk och kultur (Gellner, 1997, s.64). Jag har inte kunnat applicera detta på Schweiz då befolkningen är heterogen då landet har fyra erkända språk samt kulturer. Med anledning till detta har jag valt att främst fokusera på de faktorerna som leder till en gemenskap inom en nation och hur den nationella identiteten skapas. Jag har valt att använda mig av Anderson, Gellners och Billigs teorier kring nationalism och nationell identitet, då jag anser att deras teorier framhäver grundtankarna inom nationalism samt att de anses vara klassiska på området.

2.2.1 Gellners nationalismteori

Ernest Gellners anser att nationalism är ett resultat av industrialiseringen och att det är under detta sekel som den blomstrade (Gellner, 1993, s.20). Framgångsrika nationer innehar en rörlig arbetsmarknad, allmän skriv och läskunnighet samt att de har ett tillgängligt utbildningssystem (Gellner, 1993, s.53). Gellner har valt att definiera nationalism som ”en strävan efter överensstämmelse mellan kultur och statsbildning, en strävan efter att förse en kultur med ett eget politiskt hus, och dessutom ett och endast ett hus” (Gellner, 1993, s.63-64). Det som förenar en befolkning behöver inte endast vara kulturella aspekter utan det kan även vara politiska institutioner. Gellner valde att inte definiera kultur då begreppet är mycket bredd, han anser dock att en möjlig beståndsdel exempelvis skulle kunna vara ett gemensamt språk men att detta inte behöver vara ett nödvändigt krav (ibid.). Vidare anser han att nationalism handlar om ” tillträde till, deltagande i och identifikation med en litterat högkultur, vars utsträckning sammanfaller med en politisk enhet och dess hela befolkning (...) ” (Gellner, 1993, s.126). Där högkultur kan förstås som tillgång till utbildning som formar den bildade människan (Gellner, 1993, s.123).

Gellners modell bygger på att ett gemensamt språk leder till en homogeniserad befolkning och därmed till en gemensam nationell identitet (Gellner, 1993, s.64). Han ställer sig dock öppen till att det kan finnas andra tilläggfaktorer som genererar till nationalism exempelvis en gemensam historisk upplevelse (ibid.). Han poängterar dock att dessa tilläggfaktorer inte får motsäga sin grundtanke om att befolkningen till slut blir homogen, innehar en rörlig kultur och statsbildning samt ett utbildningssystem som tjänar nationen (ibid.). Även här har Gellner inte valt att definiera homogenitet fullt ut den behöver inte endast förstås som att befolkningen innehar en gemensam kultur och ett gemensamt språk utan kan även ses som gemensamma värderingar och mål.

Nationalism anses som något universellt, naturligt och evigt, det är helt "naturligt" att människor vill leva bland sina egna, att de avskyr att leva med människor från en annan kultur och att de inte vill bli styrda av en annan kultur (Gellner, 1997, s.25). För att kunna skydda ett samhälle ifrån främlingar är det dock av vikt att befolkningen i samhället är medvetna om deras nationella identitet och den politiska plikten (Gellner, 1997, s.26).

Genom historien har människor alltid varit organiserade i grupper, det som utgör att en grupp är bestående är lojalitet i kombination med identifikation (Gellner, 1993, s.75), detta påtvingas inte utan sker frivilligt och genomsyrar hela befolkningen (Gellner, 1993, s.77). Gellner framhåller att det är nationalism som skapar nationer och inte nationer som skapar nationalism (Gellner, 1993, s.78).

2.2.2 Andersons nationalismteori

Jag har valt att komplettera Gellners teori med Anderson, medan Gellner främst förklarar nationalismen i modern tid fokuserar Anderson på hur nationalitetskänslan ser ut, det vill säga hur den kulturella och den personliga upplevelsen om att tillhöra en nation kan beskrivas (Anderson, 1991, s.47).

Anderson anser att det inom en nation finns en föreställd politisk gemenskap, detta då de flesta medlemmar i ett samhälle aldrig kommer träffa eller lära känna en stor andel av befolkningen men känner ändå en gemenskap till hela befolkningen (Anderson, 1991, s.21). Det som karakteriserar en nation är att medlemmarna i sig har mycket gemensamt men att de även har glömt bort mycket (ibid.). Gellner anser att nationalism kommer fram under falska förevändningar, att den fabriceras och uppfinns, Anderson däremot menar att nationalismens uppkomst bygger på föreställningar (ibid.).

Anderson är medveten om att nationer är begränsade och att man kommer gå miste om en del av befolkningen, detta då gränserna dels är ändliga men även dels elastiska (Anderson, 1991, s.22).

Uppfinningen av tryckspråket har enligt Anderson varit en av de stora bidragande orsakerna till en nationell medvetenhet (Anderson, 1991, s.53). Tryckspråket har skapat ett enhetligt språk, återberättad historia och har även använts som ett maktspråk (Anderson, 1991, s.53-54). Kapitalism och tryckteknologin har tillsammans bidragit till en ny form av föreställd gemenskap inom den moderna nationen (Anderson, 1991, s.55).

2.2.3 Billigs nationalismteori

Även Michael Billig anser att det inom en nation finns en föreställd gemenskap och framhäver Benedict Andersons teori kring nationalism (Billig, 1995, s.24). Han utvecklar Andersons teori ett steg längre och anser att medlemmarna inom en nation inte endast har en föreställning om denna som en gemenskap utan de måste även veta vad en nation är för något och vidare även kunna identifiera identiteten i deras nation (Billig, 1995, s.68).

Varje dag signaleras den nationella identiteten av nationen för den inhemska befolkningen på ett diskret sätt. Medborgarna blir påmind av deras nationella identitet i vardagen och det kommer till uttryck i form av hur vi använder vårt språk, våra tankekonstruktioner och vårt beteendemönster. För att kunna få en förståelse för den nationella identiteten krävs det en djupare förståelse kring diskursen som framträder i samhället (Billig, 1995, s.8). Diskursen återfinns främst i medierna och det är också där befolkningen blir påmind om nationen och den nationella identiteten. Det är med hjälp av medierna som nationalitetskänslan bevaras genom att det sker en markering av ”vi” som nation utan att det ifrågasätts av medborgarna (Billig, 1995, s.114-115). Enligt Billig görs detta med hjälp av så kallade deiktiska markörer, som exempelvis ”the people”, ”we”, ”them” görs det en differentiering mellan ”vi” och ”dem” och det är på detta sätt som nationen med hjälp av språket markerar sitt varande (Billig, 1995, s.94).

Genom att skilja mellan ”vi” och ”dem” framhävs det att ”vi” är en unik enhet som befinner sig i ett geografiskt område vars historia och framtid är unik (Billig, 1995 s.62ff).

2.3 Analyspunkter

Mina analyspunkter är således mina operationella begrepp, dessa skapades främst med hänsyn till min teoridel. De flesta analyspunkter har inspirerats av nationalismteorierna och kommer därmed att hjälpa mig att identifiera diskursen i det empiriska materialet. Inom diskursanalys är det av vikt att diskursen avgränsas i förhand, med bakgrund till detta har jag skapat mina analyspunkter med hänsyn till materialets innehåll (Winther Jørgensen – Phillips, 2000, s. 137). Jag vill framhäva att mina analyspunkter inte ska ses som renodlade normer utan de ska vara ett hjälpmedel till att begränsa diskursen och urskilja den i mina utvalda texter.

- ”Vi” och de ”andra”

Genom en uppdelning av ”vi” och de ”andra” görs en differentiering där ”vi” står för den nationella befolkning och ”de andra” för icke medlemmar. Genom en beteckning av ”vi” görs en markering av nationens varande där alla medborgare i

landet antas inneha samma nationella identitet. Vidare kan "vi" ses som en unik enhet som befinner sig inom ett geografiskt område där både den historiska upplevelsen och framtiden ses som något unikt (Billig, 1995, s.62ff). I min analys kommer jag att undersöka om det i texterna görs en uppdelning mellan "vi" och "dem". Om det finns ett uttryck av "vi" i artiklarna där läsarna antas vara schweizare och därmed antas Schweiz som nation vara något självklart och uppenbart. Vidare kommer jag även i texterna se om det finns en föreställning av "vi" som en nation, något som enligt Anderson ger upphov till en stark föreställd gemenskap (Anderson, 1991, s.47).

- Föreställningen av "vi" som en självständig nation

Enligt Gellner är det av vikt att befolkningen känner till sin nationella identitet samt att de kan identifiera sig med denna (Gellner, 1997, s.26). Schweiz ser sig själv som en självständig nation och anser att detta är en av beståndsdelarna i den schweiziska identiteten. Vidare anses att de schweiziska institutionerna har skapat en suverän stat men även en självbestämmande befolkning. Med bakgrund till detta har jag valt att se om "vi" som självständig nation är förekommande i artiklarna. Dessutom vill jag se om de "andra" ses som icke självbestämmande, något som förstärker föreställningen av "vi".

- EU hotar "våra" institutioner

Som det framgår i min teoretiska utgångspunkt anser Gellner att det som förenar en befolkning är kulturella faktorer eller politiska institutioner. Med utgångspunkt till detta kommer jag i min analys att undersöka om de schweiziska politiska institutionerna som direkt demokrati, federalism samt neutralitet nämns i texterna. Schweiz själv anser att det som förenar den schweiziska befolkningen är de politiska institutionerna. Direkt demokrati, federalism och neutralitet ses som unika institutioner och därmed är den schweiziska identiteten unik och kan lätt särskiljas från andra identiteter (Cottier, 2010, s.267-268). Med bakgrund till detta vill jag undersöka om dessa politiska institutioner är förekommande i texterna samt om de anses vara unika värden. Vidare undersöks det i texterna om det finns ett uttryck av att EU hotar dessa institutioner.

- EU hotar "våra" kulturella olikheter

Gellner framhäver i sin teori att det är "naturligt" att människor vill leva bland sina egna, att de avskyr att leva med människor från en annan kultur och att de inte vill bli styrd av en annan kultur (Gellner, 1997, s.25). Schweiz innehar fyra erkända kulturer och ser sig själv som en heterogen befolkning. De kulturella olikheterna anses vara en viktig beståndsdel i den schweiziska identiteten. Vidare ser sig den schweiziska befolkningen som unik då inga andra nationer

kännetecknas av kulturella olikheter. Jag vill i min analys undersöka om det i artiklarna hänvisas till de kulturella olikheterna. Vidare vill jag även undersöka om det i texterna förekommer en skildring av de ”andra” som en homogen grupp som inte präglas av kulturella olikheter samt om EU hotar de kulturella olikheterna.

3 Analys

I detta kapitel kommer jag att presentera min diskursanalys på Neue Zürcher Zeitung och Tages Anzeiger. Återigen vill jag framhäva att mitt mål har inte varit att presentera en renodlad bild av den schweiziska identiteten, för att göra detta krävs det en mer omfattande studie.

3.1 År 1992

Vid läsning av primärmaterialet framgår det tydligt att ”vi” som en självständig nation, ”våra” politiska institutioner och ”våra” kulturella olikheter är förekommande i texterna och uttalanden samt att de nämns i stor utsträckning. Den nationella identitetens beståndsdelar förekommer i både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung dock med olika syften. Tidningen Neue Zürcher Zeitungen framhäver de negativa aspekter med ett EU medlemskap och att dessa har en negativ påverkan på den schweiziska identiteten. Tages Anzeiger argumenterar att ett EU biträde har en positiv effekt på nationens identitet. Båda tidningar använder den nationella identiteten med syfte att övertyga läsarna.

I Neue Zürcher Zeitung är förekomsten av *suveränitet* tydligt framträdande och de använder begreppet för att övertyga läsarna om att ett EU medlemskap hotar den schweiziska självständigheten. I 9 analyserade artiklar från Neue Zürcher Zeitung nämns suveränitet i 6 artiklar, främst i rubriker som innehåller schweizisk identitet. Exempelvis i rubriken ”Die EU greift an die Identität der Schweiz”, EU angriper den schweiziska identiteten [min översättning], i artikeln framhålls det att EU ger sig på den schweiziska suveränitet och därmed hotar den schweiziska identiteten (Neue Zürcher Zeitung, 921103). Vidare framhävs det i artikeln att en folkomröstning gällande ett EU medlemskap kommer att äventyra den schweiziska suveräniteten, detta då Schweiz kommer att förlora sin makt på den inhemska arenan och därmed även riskera att den schweiziska identiteten prövas. Som det framhålls följande:

Vår nations framtid (...) får inte i en folkomröstning äventyra den schweiziska suveräniteten (...).[min översättning](Neue Zürcher Zeitung, 921103).

Liknande resonemang förekommer i artikeln ”Europäische Integration und nationale Identität”, europeisk integration och den nationella identitet [min översättning] (Neue Zürcher Zeitung, 920819), där de framhåller att de

schweiziska medborgarna känner en stark oro att ett möjligt EU biträde leder till undergången av den schweiziska självständigheten och därmed äventyrar den schweiziska identiteten (ibid.). Vidare framhävs det att priset av en europeisk integration är för stort då den kommer påverka den schweiziska politiken avsevärd (ibid.).

I både Neue Zürcher Zeitung och Tages Anzeiger nämns att den schweiziska suveräniteten är en del av den nationella identiteten. Vid genomläsningen av Tages Anzeiger förekommer suveränitet i 4 av 5 artiklar, i de flesta artiklar lyfts fördelarna av ett EU biträde fram och att den schweiziska självständigheten inte kommer att hotas. Vidare ses det som en nödvändighet att Schweiz öppnar upp sig mot EU. De framhåller dock även att några upppoffringar från den schweiziska sidan måste göras men att ett EU medlemskap leder till nya möjligheter. För att kunna bevara den schweiziska suveräniteten krävs det att den schweiziska regeringen (Bundesrat) och parlamentet använder legala medel för att balansera EU riktlinjerna med de nationella besluten (Tages Anzeiger, 920521). I artikeln "Was uns Europa bringt- und was es uns kostet", vad ger oss Europa och vad kostar det oss [min översättning], denna rubrik indikerar att integrationen i Europa har sitt pris men att det är nödvändigt (Tages Anzeiger, 920521). Vidare framhålls det i artikeln, för att kunna bevara den schweiziska självständigheten krävs det att nationen öppnar upp sig gentemot Europa (ibid.). Finansminister Jean- Pascal Delamuraz intervjuas i artikeln och citeras följande:

Den schweiziska suveränitet och självbestämmande kan idag endast bevaras om vi är deltagande och medbestämmande i det europeiska forumet. [min översättning] (Tages Anzeiger, 920521).

Även "våra" institutioner är förekommande i tidningarna och uttalanden gällande ett EU medlemskap. I 7 av 9 analyserade artiklarna från Neue Zürcher Zeitung genomsyrar de politiska institutioner som *direkt demokrati*, *federalism* och *neutralitet* texterna. De framför i artiklarna att Schweiz har en unik politisk kultur med bland annat direkt demokrati, federalism och neutralitet och att dessa är en del av den nationella identiteten (Neue Zürcher Zeitung, 920819).

I debatten kring ett EU biträde är det främst direkt demokrati som tydligast genomsyrar artiklarna. Neue Zürcher Zeitung skriver att direkt demokrati är oerhört användbart och underlättar individens liv avsevärt (Neue Zürcher Zeitung, 921103). De citerar statssektretären Franz Blankart på följande:

Direkt demokrati och nationell stolthet går hand i hand, debatten kring ett EU biträde rör sig inte endast om politiska frågor utan innefattar även diskussionen kring den nationella identitetens varande. [min översättning] (Neue Zürcher Zeitung, 921103).

Vidare anser Blankart att han hellre lever i en litet land där folket har talan än i ett stort land där endast de stora maktfulla politikerna bestämmer (ibid.). I de flesta artiklar ses direkt demokrati som något unikt och som utmärker den schweiziska

politiken. Det framgår att tidningen använder de flesta artiklar till att övertyga läsarna att ett EU bidräde hotar denna politiska institution. I artikeln ”EG- der richtige Weg nach Europa”, EG den rätta vägen mot Europa [min översättning], skriver de att ett EU bidräde så småningom kommer leda till att Schweiz måste offra direkt demokratin detta då makten kommer förflyttas från folket till politikerna i Brüssel (Neue Zürcher Zeitung, 920822). Även i Tages Anzeiger nämns direkt demokrati, även här lyfts betydelsen av denna unika institution fram men till skillnad till Neue Zürcher Zeitung anser de att ett EU bidräde inte hotar denna institution (Tages Anzeiger, 920521). Även de andra institutionella värden som *federalism* och *neutralitet* kommer till uttryck i artiklarna. I Tages Anzeiger skrivs det följande:

Federalism, uppdelningen av makt mellan kommunen, länen och den nationella nivån, är ett viktigt kännetecken för den schweiziska politiska kulturen. [min översättning] (Tages Anzeiger, 920521).

Vidare anses det att ett EU bidräde i framtiden ”nästan” inte kommer påverka de politiska besluten utformade av länen och kommunerna (Tages Anzeiger, 920521). I Neue Zürcher Zeitung intervjuas förbunds-president Felber där han framför att ett EU bidräde kommer utveckla och förbättra samarbetet mellan stat och län (Neue Zürcher Zeitung, 921030). I båda tidningar anses det att federalism inte kommer att hotas då även EU:s institutioner bygger på federalism. Neutralitet nämns i både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung men används inte i lika stor utsträckning som de andra värden. Exempelvis nämner de att den schweiziska neutralitet inte kommer att hotas då även Sverige som är medlem i EU har kunnat bevara detta (Tages Anzeiger, 920114).

De *kulturella olikheterna* kommer till uttryck i texterna men genomsyras främst i de fransktalande tidningarna. Både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung refererar till de västschweiziska tidningarna när det gäller hur debatten ser ut där. Tages Anzeiger citerar tidningen La Liberté på följande:

Schweiz måste förnya sig, genom ett EU medlemskap kommer de kulturella olikheterna som präglar nationens identitet att förstärkas och bevaras. [min översättning] (Tages Anzeiger, 921208).

På frågan om Schweiz även i ett integrerat Europa kan sammanhålla landets olikheter svarar den fransktalande tidningen La Tribune de Genève, ett EU medlemskap kommer att förstärka den nationella identiteten (Tages Anzeiger, 920114).

Diskussionen kring ett EU medlemskap återfinns även i den franska och italienska delen i Schweiz och både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung citerar andra tidningar i deras artiklar. I artiklarna framgår det tydligt att den fransktalande delen av Schweiz är för ett medlemskap i EU. Som exempelvis rubriken uttrycker ”On voit grand à Genève” (Tages Anzeiger, 920114), vi tänker stort i Genève [min översättning]. I en artikelserie från Tages Anzeiger refererar de till artiklar publicerad i den fransktalande tidningen journal de Genève, där

framgår det att ett EU medlemskap leder till stora möjligheter för Schweiz och att det inte innebär att ”vi” [min markering] kommer förlora ”våra” [min markering] viktiga politiska värden som självständighet, federalism, direkt demokrati utan snarare förstärka dessa (Tages Anzeiger, 921208). I den italienska delen av Schweiz delar man liknande åsikter som i den tysktalande delen vilket framgår tydligt i både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung.

Både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung framför även åsikterna som den schweiziska regeringen innehar. I artikeln ”Erklärungen des Bundesrates zur Volkabstimmung vom 6. Dezember”, förklaringar från regeringen gällande folkomröstningen från den 6. December [min översättning], publicerad i Tages Anzeiger citerar de regeringens åsikter följande:

Regeringen innehar den starka övertygelsen att ett EU medlemskap är den rätta vägen för Schweiz in i framtiden, där *vår* [min kursivering] politiska och kulturella identitet samt *våra* [min kursivering] speciella institutioner inte kommer att riskeras. [min översättning] (Tages Anzeiger, 921112).

Det framgår tydligt i texterna att den schweiziska regeringen anser att ett EU medlemskap är den rätta vägen för Schweiz och att de inte delar den schweiziska befolkningens rädsla (ibid.). Tvärtom anser regeringen att Schweiz kan bevara sin självständighet och sina centrala värden som federalism, neutralitet, direkt demokrati (ibid.).

3.2 År 1997

Debatten kring folkomröstningen år 1997 gällande ett EU medlemskap förs främst av tidningen Tages Anzeiger men den förekommer även i Neue Zürcher Zeitung. I de flesta artiklarna publicerad i Tages Anzeiger lyfts de positiva sidorna fram av ett EU medlemskap. Samtidigt presenterar de även EU kritikernas ståndpunkter gällande debatten men de genomsyrar inte debatten lika tydligt. I Neue Zürcher Zeitung innehar man inte en lika aktiv debatt gällande folkomröstningen utan anser att folket redan i folkomröstningen år 1992 bestämde sig mot ett EU medlemskap.

Suveränitet kommer till uttryck i artiklarna exempelvis nämns det att de som säger ja till EU är även de som säger ja till Schweiz (Tages Anzeiger, 970531).

Den som idag vill vara suverän måste kunna vara medtänkande, medverkande och medbestämmande. För att kunna bli medlem i EU krävs det att vi hemma bestämmer lite mindre medan vi i Europa kommer att kunna bestämma hundra procent mer än innan [min översättning] (Tages Anzeiger, 970531).

I artiklar framhävs suveränitet på två sätt antingen att EU inte kommer skada den eller tvärtom att Schweiz kommer förlora den politiska självständigheten vid ett inträde. I de 9 analyserade artiklarna framhävs i fyra att den schweiziska identiteten inte kommer skadas vid ett EU biträde utan förstärkas då det är den rätta vägen in i framtiden. Vidare argumenterar de att absolut suveränitet i Schweiz inte kan uppnås utan att idén kring denna endast är en illusion (Tages Anzeiger, 971230). Schweiz befinner sig i mitten av Europa och det är därför omöjligt att undvika EU:s politiska beslut, ”vi” [min markering] kommer aldrig att kunna påverka den europeiska politiken utan endast utföra dessa beslut (ibid.). I de resterande artiklarna framhäver de EU kritikernas åsikter som exempelvis Christoph Blocher som är en av de framträdande personerna i debatten kring ett EU medlemskap. I en artikel framhävs hans åsikt följande:

Ett EU biträde betyder för *vårt* [min kursivering] land en stor förlust då vi kommer att gå miste om *vår* [min kursivering] politiska självständighet. [min översättning] (Tages Anzeiger, 970506).

Även i två andra artiklar är tonen kring EU negativ och de riktar sin kritik mot de europeiska institutioner och de politiker som vill skada den schweiziska suveräniteten (Tages Anzeiger, 970531)(Tages Anzeiger, 970131). I en annan artikel betonas det en kamp mellan folket och byråkratin, där de ledande politiker vill minska folkets makt genom ett EU medlemskap (Tages Anzeiger, 970113)

I de 9 analyserade artiklar från Tages Anzeiger nämns *våra politiska institutioner* i 6 artiklar. Även i tidningen Neue Zürcher Zeitung kommer de politiska institutioner till uttryck i texterna. I de flesta artiklar framhävs det att de schweiziska politiska institutionerna är unika och de bidrar till att skapa den schweiziska identiteten. Tages Anzeiger har publicerat en rad intervjuer med den mest framträdande EU kritiker Christoph Blocher och sina argument bygger främst på de schweiziska institutionerna. Exempelvis i artikeln ”Christoph Blocher und Roger de Weck diskutieren über Europa”, där Blocher blir intervjuad anser han följande:

EU är för mig ett dåligt konstruerad politiskt system som gick snett, anledning till detta är den invecklade byråkratin och bristen av utvecklade demokratiska institutioner. Om Schweiz skulle bli medlem i EU skulle det inte endast medföra ekonomiska förluster utan även den schweiziska direkt demokratin skulle bli lidande. Men även de unika kärnvärden som neutralitet och federalism skulle bli inskränkta. [min översättning] (Tages Anzeiger, 970131).

I artiklarna framgår det tydligt att de schweiziska institutionerna är en del av den lyckade schweiziska politiken och att de är bidragande till den schweiziska identiteten. Det framhävs i en vidare artikel att EU inte orsaker ekonomiska förluster för Schweiz utan att det är de politiska värden som äventyras och som avgör denna politiska fråga (Tages Anzeiger, 970118). Självständighet, neutralitet och de unika institutionerna som direkt demokrati och federalism kan inte sättas

på spel (ibid.). Även argumenten kring att de andra medlemsländer i EU inte är tillräckligt demokratiska framhåvs och att detta är problematiskt då Schweiz innehar ett väl utvecklat demokratiskt system gentemot andra länder (Tages Anzeiger, 970131).

Artiklarna publicerad i Neue Zürcher Zeitung rörande ett EU medlemskap framhåver att folkets åsikter gällande detta är delade (Neue Zürcher Zeitung, 970405). Minoriteten av den schweiziska befolkningen vill vara öppen och modern samtidigt som de anser att den europeiska integrationen är en historisk nödvändighet (ibid.). Majoriteten av folket lägger vikt på traditionella värden som nationell självständighet, självbestämmande, neutralitet och betonar direkt demokrati (ibid.) I artikeln "Denkpause EU Beitritt Ja oder Nein" framhåvs det att de schweiziska politiska värden som direkt demokrati, federalism och neutralitet avgör den politiska frågan gällande ett EU medlemskap, frågan är om folket är villig att ge upp dessa (Neue Zürcher Zeitung, 970430).

De *kulturella olikheterna* kommer till uttryck i artiklarna. Det schweiziska partiet SVP (schweiziska folks parti) intervjuas i en rad artiklar i både Neue Zürcher Zeitung och Tages Anzeiger. I artikeln "Die SVP auf der Suche nach Identität", SVP i jakt på identitet [min översättning], där partiet intervjuas, framhåver de att den schweiziska identiteten kommer att stärkas genom främjandet av de politiska olikheterna, minskningen av utlänningar och minskningen av EU:s politiska inflyttande (Tages Anzeiger, 970113). Även i de andra analyserade artiklar framhåvs att de schweiziska kulturella minoriteters inflyttande måste stärkas då de är av vikt för de schweiziska institutionerna (Tages Anzeiger, 979131)(Tages Anzeiger, 970506).

Debatten rörande EU medlemskapet i den franska delen nämns i de västschweiziska tidningar där de främst framhåver de positiva aspekterna med ett EU medlemskap. I den fransktalande tidningen Tribune de Genève kommer det till uttryck att EU är framtiden och att den kommer främja den schweiziska politiska utvecklingen positivt (Tribune de Genève, 970428). I artikeln "Oui à l'Europe, c'est voter non", uttrycker tidningen att de kommer rösta ja till EU men att resten kommer röste nej då självständigheten är viktigare än ett avtal med EU (Tribune de Genève, 970531). Även i de andra analyserade artiklarna ställer de sig positivt bakom EU men är medvetna om att denna åsikt inte delas med majoriteten av den schweiziska befolkningen.

De schweiziska förbundspresidenterna framhåver i intervjuer med både Neue Zürcher Zeitung och Tages Anzeiger att de anser att Schweiz måste förhandla med EU för att kunna vara medbestämmande i Europa. Exempelvis i artikeln "EU beitrirt zum Thema", EU biträde som ämne [min översättning], uttrycker ministerpresident Moritz Leuenberger följande:

EU är av vikt för den schweiziska politikens utveckling, de bilaterala förhandlingarna leder inte till ett självbestämmande på den politiska europeiska arenan. [min översättning] (Tages Anzeiger, 971107).

3.3 År 2001

I analysen av materialet rörande debatten kring folkomröstningen år 2001 gällande EU biträde framgår det tydligt att ”vi” som suverän nation, ”våra” nationella institutioner samt ”våra” kulturella olikheter är förekommande. De genomsyras främst i tidningen Neue Zürcher Zeitung men nämns även i Tages Anzeiger. Tidningarna lyfter fram vikten av den nationella identiteten och att denna har en stor inverkan på debatten rörande ett EU biträde. Neue Zürcher Zeitung försöker att övertyga läsarna om att EU hotar ”oss” som nation och att ”vår” nationella identitet äventyras. Tages Anzeiger har tonat ner sitt tonläge i jämförelse till år 1997 och 1992 och anser att ett EU medlemskap inte är rätt för Schweiz för tillfället.

I de analyserade artiklarna från Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung är ”vi” som *suverän nation* förekommande i artiklarna. I tidningen Neue Zürcher Zeitung framgår det tydligast att ”vi” som suverän nation används för att övertyga läsarna mot ett EU biträde. I artikeln ”*offen in welche Richtung*”, öppen i vilken riktning [min översättning], argumenterar de för följande:

Historiskt sätt har Schweiz alltid fått frågan om de i framtiden fortfarande vill vara en fri och suverän stat eller om de ska biträda till de europeiska nationerna eller lösas upp till en superstat. Motståndet och kampen för den schweiziska självständigheten har därmed blivit en del av den schweiziska identiteten och även förenad den schweiziska befolkningen [min översättning] (Neue Zürcher Zeitung, 010226).

I artikeln framgår det tydligt att ”vi” som nation ska kämpa för ”vår” självständighet och att motståndet förenar ”oss” som folk (ibid.). Vidare framhålls det att Schweiz har som plikt att gå i motsols i förhållande till de andra staterna (ibid.). Även i de andra analyserade artiklarna framhävs vikten av bevarandet av den schweiziska självständigheten detta då det lilla landet Schweiz inte kommer ha ett stort inflytande gentemot Tyskland, Frankrike eller England och att främst folket kommer förlora sin suveränitet (Neue Zürcher Zeitung, 010110)(Neue Zürcher Zeitung, 010124). Även i Tages Anzeiger kommer ”vår” självständighet till uttryck, de anser att folket känner en rädsla för ett EU biträde då de inte vet hur detta påverkar Schweiz politiskt eller dem som individ. I artikeln ”*EU beitrirt eine Frage der Zeit*”, EU biträde är en fråga av tid [min översättning], anses det som ingen god idé att pressa folket till ett EU biträde (Tages Anzeiger, 010108). Värdet som bland annat ”vår” självständighet är av stor vikt för den schweiziska identiteten och det är up till politikerna att förtydliga för folket att dessa inte kommer äventyras vid ett EU medlemskap (ibid.) (Tages Anzeiger, 010122).

Framförhållningen av ”våra” *nationella institutioner* är central i texterna och genomsyras tydligt i både Neue Zürcher Zeitung och Tages Anzeiger. Begreppet som används flytligast är direkt demokrati och anses vara det som gör Schweiz unikt i förhållande till omvärlden. I Neue Zürcher Zeitung används direkt demokrati som en central beståndsdel av den schweiziska identiteten. Samtidigt

som de argumenterar att debatten rörande EU biträdet handlar om undergången av direkt demokrati (Neue Zürcher Zeitung, 010309). I artikeln ”Direkte Demokratie und EU Beitritt”, som rubriken framhåller är debatten kring ett EU medlemskap även en debatt rörande den schweiziska direkt demokrati, detta då det anses vara omöjligt att bevara innebörden av detta demokratistyre med ett EU medlemskap (ibid.). I en annan artikel resoneras det att utan direkt demokrati är Schweiz bara ett land bland andra och inte unik längre (Neue Zürcher Zeitung, 010310). I en annan artikel framgår det följande:

Grundlagen i denna stat bygger på ett förtroende för folkets bedömningskompetens vilket i sin tur utgör grunden för direkt demokrati. Detta förtroende för *vårt* [min kursivering] folk är enastående och ser till att inga politiker kan verkställa utan röstdeltagarnas samtycke. Alla medborgare i landet har rätten till att vara deltagande och medbestämmande i de politiska frågorna samt att det inte leder till en privilegierad politiskt överklass. [min översättning] (Neue Zürcher Zeitung, 010226).

Som det citeras ovan anses direkt demokrati vara det enda demokratiska styrelseskicket i världen där folket är direkt involverad i de politiska frågorna. Vidare framhålls det i en annan artikel att detta enastående styrelseskick som skapades för folket inte kan äventyras för en integration i Europa, för vem säger att EU är Europa (Neue Zürcher Zeitung, 010124). Även i tidningen Tages Anzeiger framhålls det i artikeln ”Ich bin Schweizer und Europäer”, jag är schweizare men samtidigt européer [min översättning], Schweiz tillhör till Europa men inte än till EU (Tages Anzeiger, 010122). I de flesta analyserade artiklarna framhålls det att folket tvivlar på att direkt demokrati behåller sin mening i EU och att vi i Schweiz behöver tid att reflektera kring detta (Tages Anzeiger, 010108)(Tages Anzeiger, 011023).

Även federalism och neutralitet framförs i artiklarna och används i argumentationerna dock inte i lika stor utsträckning som direkt demokrati. Exempelvis i artikeln ”Mythos Neutralität überwinden” publicerad i Tages Anzeiger framhåller det att myten kring neutralitet måste övervindas för att kunna integreras i Europa (Tages Anzeiger, 010525). Vidare anses det:

Majoriteten av befolkningen anser att den schweiziska traditionen av att vara neutral som medlem i EU kommer hotas och därmed även förlora en viktig beståndsdel i den schweiziska identiteten. [min översättning] (Tages Anzeiger, 010525).

Det framgår i artiklarna att de flesta anser att neutralitet inte kan upprätthållas när man väl är medlem i EU men att detta inte överensstämmer med sanningen. Det är en myt och måste överkommas för att Schweiz ska bli medlem (ibid.). Argumentet kring att Sverige som är medlem i EU och som anses vara neutral framförs här igen (Neue Zürcher Zeitung, 010310).

I frågan om federalism anses det vara en del av det som gör Schweiz unikt och att det främjar direkt demokratin (Neue Zürcher Zeitung, 010226). Samtidigt

argumenteras det att EU bygger på federalism och att den schweiziska federalismen inte ska sätta hinder för ett EU medlemskap (Tages Anzeiger, 010108). Vidare framhålls det att direkt demokrati, neutralitet och federalism utgör den schweiziska identiteten och att det är naturligt att folket känner en rädsla att dessa värden kommer äventyras vid ett EU medlemskap (Neue Zürcher Zeitung, 010305).

De *kulturella olikheterna* som förenar och utgör Schweiz är unik i världen och kan inte återfinnas hos andra EU medlemsländer (Neue Zürcher Zeitung, 010226). Det framgår vidare följande:

De stora stater i Europa, som i princip alla är enspråkiga och bildar starka kulturella enheter som exempelvis Tyskland, Frankrike, Italien, England är mindre riskfyllda med en europeisk integration än det lilla, flerspråkiga landet Schweiz. Ett biträde i EU av en stor stat som exempelvis Frankrike kommer säkert inte leda till dess försvinnandet däremot snarare till en upplösning av Schweiz. [min översättning] (Neue Zürcher Zeitung, 010226).

Som vi ser här används det i argumentationen kring ett EU biträde rädslan för en upplösning av Schweiz. Även i andra artiklar framhävs det att det som förenar de kulturella olikheter är de schweiziska institutioner, folkets självbestämmande vilket i sin tur även är unikt i jämförelse till andra länder (Tages Anzeiger, 010129)(Neue Zürcher Zeitung, 010110). Ett EU biträde främjar inte de schweiziska olikheterna utan snarare splittrar dem, den schweiziska befolkningens identitet utgörs av kulturella olikheter utan dem finns det inget Schweiz (Neue Zürcher Zeitung, 010305). Både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung framhäver i sina texter betydelsen av de kulturella olikheterna och anser att debatten kring den har en betydelse på folkets åsikt rörande EU biträde.

Analysen av den franska delen gällande debatten kring EU gjordes i den franska tidningen Le Temps, detta då både Tages Anzeiger och Neue Zürcher Zeitung refererade till denna tidning. I de 5 artiklar som analyserades framgick det att den fransktalande befolkningen är splittrad, de ena accepterar beslutet gällande ett EU biträde men samtidigt finns de andra som förhåller sig negativt till detta. I artikeln "Le gouvernement maintient son cap européen mais change de ton", framhåller de att den schweiziska regeringen fortfarande styrs mot en europeisk kurs men har ändrat tonläget [min översättning] (Le temps, 010310). Vidare framgår det i artiklarna att det schweiziska folket har sagt sitt och att fokus nu snarare ska läggas vid relationen mellan Schweiz och EU (Le temps, 010310)(Le temps, 010303). I texterna framhålls det vidare att det är tråkigt att Schweiz inte går mot ett biträde till EU då de anser att EU är framtiden och att Schweiz för eller senare inte kan motstå längre (Le temps, 010208) (Le temps, 010303).

Även i artiklarna framförs åsikterna av de schweiziska regeringen och hur de ser på folkomröstningen gällande ett EU biträde. I Neue Zürcher Zeitung framför de att ett EU biträde kommer vara ett mål i framtiden men i de kommande åren läggs huvudfokus på de bilaterala avtalen (Neue Zürcher Zeitung, 010310)(Neue Zürcher Zeitung 010308) (Tages Anzeiger, 010108). Samtidigt framhävs i tidningen att regeringen inte kommer ändra sin integrationspolitiska riktning

gällande EU men att folket har sagt sitt och därför kommer inga förhandlingar med EU att upptas (Neue Zürcher Zeitung, 010305). På regeringens hemsida hittar man följande uttalande gällande Schweiz och EU, något som citeras i många av de analyserade texterna:

Den schweiziska befolkningen är splittrad i frågan om ett EU biträde. Som medlem i EU skulle Schweiz kunna vara medbestämmande i EU politiken. Å andra sidan skulle de besluten från EU vara direkt bindande för Schweiz. För den schweiziska regeringen är det klart att man kommer att hålla sig på den bilaterala förhandlingsvägen så länge det gynnar de schweiziska intressen. [min översättning] (eda.admin.ch).

I detta uttalande ser vi att Schweiz fram till idag har valt att fokusera på de bilaterala avtalen med EU och värna om förhållandet mellan Schweiz och EU.

3.4 Jämförelse

I analysen av mitt primärmaterial framgår det att den största skillnaden i diskursen hittas mellan år 1992 och år 2001. Även om diskursen är förekommande i alla tre analyserade tidpunkter. Från att det uttrycks en oro och rädsla för ett EU biträde till att uppmana till en politisk kamp, tidpunkterna visar att texterna använder argumentationen kring ett EU biträde med olika syften.

I de analyserade artiklarna från år 1992 uttrycker texterna både de positiva och negativa aspekterna med ett EU medlemskap. De båda analyserade tidningar använder sig av nationell identitet i sin argumentation dock med olika syften. De negativa aspekterna med ett EU medlemskap är framförallt att ett EU biträde äventyrar de schweiziska nyckelvärden som direkt demokrati, suveränitet, kulturell olikheter. Samtidigt lyfter främst Tages Anzeiger fram de positiva fördelarna med ett EU medlemskap och anser att den schweiziska identiteten kommer att förstärkas. Även regeringen och den franska delen av Schweiz framför dessa argument. I texterna förekommer "vi" som nation och en klassificering mellan "vi" och "dem" samt en betoning av "vår" schweiziska befolkning. Det syns dock även att dessa inte genomsyrar texterna lika tydligt som i de artiklarna analyserade år 2001.

De analyserade texterna från år 1997 visar att det främst är Tages Anzeiger som publicerar en rad artiklar gällande EU debatten. De lyfter fram vikten av att vara medbestämmande i det europeiska forumet och att det är den rätta vägen in i framtiden för Schweiz. Samtidigt försäkrar de att den nationella identiteten inte kommer äventyras med ett EU medlemskap. I en rad artiklar kommer även den mest framträdande EU kritiker till tal och argumenterar att den schweiziska identiteten kommer komma till skada vid ett biträde. Det är i dessa få publicerade artiklar jag finner en tydligare och mera framträdande diskurs av "vi" som nation och en differentiering av "de andra". Den franska delen av Schweiz och

regeringen innehar samma position som år 1992. Den nationella identiteten lyfts fram och nämns, det förekommer dock nästan ingen klassificering mellan "oss" och "dem. Samt "vi" som nation genomsyras inte i artiklarna och används inte i lika stor utsträckning i argumentationerna gällande ett EU biträde.

År 2001 framgår det tydligast att den nationella identiteten används för att argumentera mot ett EU medlemskap. Från att det uttrycks en osäkerhet kring EU år 1992 till att uppmana till ett schweiziskt motstånd mot EU år 2001. I de flesta analyserade artiklar framhävs det att ett EU biträde inte endast kommer äventyra den nationella identiteten utan till och med splittra den schweiziska befolkningen.

De politiska institutionerna, självständigheten och de kulturella olikheterna anses vara det som förenar det schweiziska folket utan dem finns det ingen gemenskap. I artiklarna nämns i stor utsträckning "vår" nation, "vi" som folk samt att det görs en skildring mellan "vi" och "dem". Där "dem" utgörs av de andra medlemsländerna som Frankrike, England, Tyskland som inte är unika i den meningen att de innehar direkt demokrati, är flerspråkig. Argumenten kring att "vi" som Schweiz är enastående i många avseenden används i många texter och att den nationella identiteten präglas av öppenhet och självbestämmande.

I de analyserade artiklarna från den franska delen uttrycks det för första gången inte endast de positiva aspekterna med ett EU medlemskap utan även de negativa. Från att vara helt positivt inställd för ett EU biträde till att argumentera att tiden inte är rätt för tillfället. Även den schweiziska regeringen som annars hela tiden aktivt har argumenterat för ett EU medlemskap tonar ner sitt tonläge och anser att huvudfokus i de kommande åren kommer att ligga vid de bilaterala avtalen. I de analyserade artiklarna från år 2001 är det tydligast att den nationella identiteten används för att övertyga läsarna att ett EU biträde hotar den schweiziska identiteten och därmed Schweiz.

4 Slutsats

I min studie har jag haft som syfte att undersöka hur den schweiziska identiteten diskursivt framställs i den mediala debatten kring ett EU medlemskap. Min frågeställning har således varit att se på hur den schweiziska identiteten diskursivt kommer till uttryck i de analyserade texterna men även hur den har förändrats över tid. Jag undersökte detta med hjälp av kritisk diskursanalys av artiklar publicerad i två schweiziska tidningar. Med hjälp av mina utvalda teorier kring nationalism har jag analyserat de utvalda artiklarna utifrån fyra skapade analyspunkter. I min uppsats har jag haft som teoretisk utgångspunkten att det som förenar en nation är en gemensam kultur eller gemensamma politiska institutioner, det rör sig om en föreställd gemenskap samt att tryckspråket förstärker denna. Därmed bygger den schweiziska identiteten på en föreställning om vad det innebär att vara "schweizare". Min teoretiska referensram har hjälpt mig att definiera vad som utgör den schweiziska identiteten och hur denna kan förstås.

Återigen vill jag framhäva att jag inte kommer presentera några generella slutsatser om den schweiziska identiteten samt om denna spelar en avgörande roll i debatten kring ett EU biträde i synnerhet och det politiska motståndet i allmänhet. För att kunna göra detta krävs det en mera omfattande studie och inte endast en analys av den mediala debatten. Då jag endast har analyserat texter rörande debatten om ett EU biträde har jag inte kunnat analysera om den schweiziska identiteten även är förekommande i texter som rör det politiska motståndet mot överstatliga organisationer i allmänheten. Dessutom hade jag svårt att få tag i dokument som innefattar uttalanden av regeringen, därför har jag inte fullt ut kunnat använda mig av intersubjektivitet även om jag har haft det i åtanke vid analysen. På grund av begränsad tid och utrymme ansåg jag att det var mest givande att undersöka den mediala debatten kring ett EU biträde.

I de analyserade texterna har jag funnit att det som i mina utvalda teorier framställs som indikatorer till en gemensam nationell identitet är förekommande i den mediala debatten rörande ett EU biträde. Den schweiziska suveränitet och direkt demokratin nämns ofta och genomsyrar artiklarna. Även de andra värden som kulturella olikheter, neutralitet och federalism är förekommande. Dessutom förknippas alla dessa värden till den nationella identiteten i texterna. Det har även visat sig att dessa nationella värden främst genomsyras i texterna från år 2001 även om de är förekommande år 1992 och år 1997. I artiklarna analyserade av år 2001 används de nationella värden på ett mer medvetet och mer framträdande sätt än vad det gjordes i de andra analyserade tidpunkterna. Exempelvis kommer det till uttryck i texterna att de schweiziska värden som förenar den schweiziska befolkningen kommer riskeras vid ett inträde och därmed upplösa nationen Schweiz. Genom att nämna de schweiziska värden som de politiska institutioner,

suveränitet och kulturell olikheter anser jag att detta förstärker föreställningen kring den nationella identiteten och därmed även gemenskapen.

I mitt material framgår det även att Schweiz ses som en unik nation gentemot andra länder främst på grund av direkt demokrati och dess erkännande av flera kulturer. Därmed görs en differentiering mellan ”oss” och ”dem”, där de anser att de andra medlemsländer inte innehar detta vilket inte gör dem lika sårbara vid ett inträde. Vidare beskrivs den schweiziska befolkningen som kulturell öppen och självbestämmande och ses som en unik enhet. I artiklarna framställs den schweiziska befolkningen som en förenad grupp som värnar om de schweiziska värdena. Även om den schweiziska befolkningen under åren har varit splittrad i frågan om ett EU biträde, framhävs det i texterna att alla är eniga om att de schweiziska värden är en central del av den nationella identiteten och därmed enastående i världen.

Med bakgrund till mina teorier har jag funnit att nationen medveten har sätts i fokus. Läsarna av artiklarna förväntas vara schweizare då det framkommer vid ett flertal tillfälle en betoning av ”vi” som nation, ”vi” som förenad folk, ”våra institutioner, ”vår” suveränitet och ”våra” kulturella olikheter. Det framförs i artiklarna att ”vi” som nation sätts i fara om vi blir medlem i EU samt att det leder till en differentiering.

Slutligen har jag kommit fram till att det i mitt primärmaterial diskursivt framställs en schweizisk identitet. Jag har dock valt att inte definiera denna diskurs fullt ut. Då min studie har varit begränsad kan jag dra följande slutsats, diskursivt framställs nationell identitet i den mediala debatten rörande ett EU biträde samt att denna diskurs har förstärkts över tid. Framförhållningen av den schweiziska identiteten i medierna bidrar till att förstärka den föreställda gemenskapen i Schweiz, något som ger upphov till en särskildring mellan schweizare och icke schweizare. Jag anser att det som jag har funnit i min analys kan bidra till att förstärka det politiska motståndet mot EU. Dessa slutsatser kan ligga till grund för vidare forskning angående det politiska motståndet mot överstatliga organisationer i Schweiz men även i andra länder.

5 Referenser

5.1 Primärkällor

År 1992

Neue Zürcher Zeitung, 921208

”Aufgebrachtes Welschland nach der Abstimmung”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Neue Zürcher Zeitung, 921208

”Das Tessin im Gleichschritt mit der Deutschschweiz”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Neue Zürcher Zeitung, 920918

”Europäische Integration und nationale Identität”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Tages Anzeiger, 921208

”Wird die Schweiz weiterschlafen?”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Neue Zürcher Zeitung, 921112

”Erklärung des Bundesrates zur Volksabstimmung vom 6. Dezember”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Neue Zürcher Zeitung, 920822

”EG- der richtige Weg nach Europa”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Neue Zürcher Zeitung, 921030

”Der Beitritt zum EWR als Akt politischer Vernunft”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Neue Zürcher Zeitung, 921216

”Staatssekretär Franz Blankart nach dem EWR- Nein”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-25]

Tages Anzeiger, 920728

”Günstiges Vorzeichen für EWR- und EG Beitritt”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Tages Anzeiger, 920114

”Genf würde in jetzt einem EG- Beitritt zustimmen”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Neue Zürcher Zeitung, 921103

”Die EU greift and die Identität der Schweiz”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Tages Anzeiger, 920926

”Europa ist nichts Idealistisches, sondern eine Notwendigkeit”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

Tages Anzeiger, 920521

”Was uns Europa bringt- und was es uns kostet”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-25]

År 1997

Tribune de Genève, 970531

”Oui à l'Europe, c'est voter non”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 971107

”EU beitrirt zum Thema”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 970531

”Nicht möglichst häufig sondern im entscheidenden Moment”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 970506

”Doppelhürde auf dem Weg in die EU”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 970517

”Das Volk will keine unnötige Abstimmung”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 970131

”Christopher Blocher und Roger de Weck diskutieren über Europa”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 971230

”Wir sind längst unterwegs in die EU”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 970118

”Ein Präsident, bereit für die Arena Adalbert Durrer”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 970113

”Die SVP auf der Suche nach Identität”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Tages Anzeiger, 971114

”Bilateral in die Sackgasse”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Neue Zürcher Zeitung, 970430

”Pro und Contra zur SD-Lega-Initiative”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

Neue Zürcher Zeitung, 970405

”Denkpause EU Beitritt Ja oder Nein”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-11-28]

År 2001

Tages Anzeiger, 010108

”EU beitriff eine Frage der Zeit”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Tages Anzeiger, 010122

”Ich bin schweizer und Europäer”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Tages Anzeiger, 011023

”In die EU als Trojanisches Pferd”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Tages Anzeiger, 010525

”Mythos Neutralität überwinden”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Tages Anzeiger, 010129

”Das grosse Wettern über die EU”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Tages Anzeiger, 010326

”Auch die ”Idee Europa” wird verblassen”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010309

”Das Schweizervolk klar gegen einen raschen EU Beitritt ”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010309

”Direkte Demokratie und EU- Beitritt”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010213

”Eine europäische Zukunft für die Schweiz”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010305

”Bundesrat auf unverändertem Europakurs”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010308

”Klärende Worte zur Europafrage”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010110

”Den Schnecken Beine machen”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010226

”Offen in welche Richtung”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010310

”Zeitplan mit mehr politischer Weisheit”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010124

”Dreimal falsch”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010306

”Manche akzeptieren, manche trauern”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 010103

”Mehrheit der Jungen für Sonderfall Schweiz”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Neue Zürcher Zeitung, 011207

”Skepsis gegenüber EU Beitritt wächst”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Le Temps, 010407

”Les démocrates-chrétiens règlent les comptes de la débacle européenne”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Le Temps, 010208

”L’initiative oui à l’Europe”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Le Temps, 010310

”Le gouvernement maintient son cap européen mais change de ton”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

Le Temps, 010305

”Catastrophe en Suisse, un mort”

<http://www.smd.ch>

Hämtdatum: [2010-12-01]

5.2 Sekundärkällor

Anderson, Benedict, 1991. *Den föreställda gemenskapen. Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.

Billig, Michael, 1995. *Banal nationalism*. London: Sage.

Cottier, Thomas, 2010. *Die Schweiz und Europa*. Zürich: Hochschulverlag AG

Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold

Foucault, Michel, 1993. *Diskursens ordning*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag.

Gellner, Ernest, 1997. *Stat, nation, nationalism*. Nora: Nya Doxa.

Gellner, Ernest, 1999. *Nationalism*. Nora: Nya Doxa.

Hansen, Lene, 2006. *Security as practice. Discourse Analysis and the Bosnian War*. Oxon: Routledge.

Schweiziska regeringens hemsida [Elektronisk] 2001. Tillgänglig: [http://www.eda.admin.ch/etc/medialib/downloads/edazen/recent/dial.Par.0061.File.tmp/Schweiz und EU Facts and Figures d.pdf](http://www.eda.admin.ch/etc/medialib/downloads/edazen/recent/dial.Par.0061.File.tmp/Schweiz%20und%20EU%20Facts%20and%20Figures%20d.pdf) Hämtdatum: [2010-12-14]

Teorell, Jan- Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.

Winther-Jørgensen, Marianne – Phillips, Louise, 2000. *Diskursanalys som Teori och Metod*. Lund: Studentlitteratur.